

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската
дейност (счетоводство)“

Рецензент: Доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова, СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, катедра „Счетоводна отчетност“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“

Автор на дисертационния труд: Димитър Борисов Янков

Тема на дисертационния труд: „Теоретико-приложни аспекти при отчитане на разходите и калкулиране на себестойността на продукцията в оризопроизводството“

Научен ръководител: Доц. д-р Станислав Александров

Основания за разработване на рецензията е Заповед № 362 от 24 април 2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов. Тя е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов и приетата структура на рецензиите за придобиване на ОНС „доктор“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

1. **Дисертационният труд** на тема „Теоретико-приложни аспекти при отчитане на разходите и калкулиране на себестойността на продукцията в оризопроизводството“ е в оптимален за научно изследване обем – 198 стандартни страници, от които: *Съдържание* – 2 стр., *Увод* – 4 стр., *Изложение*, структурирано в *три глави* – 160 стр., *Заклучение* – 4 стр., *Използвана литература* – 13 стр. и *Приложения* – 14 стр.

Дисертационният труд е *структуриран* в съответствие с изискванията и има *логическа обвързаност* между отделните части.

Актуалността, предметът, обектът, целите, задачите и основната изследователска теза са дефинирани сполучливо в *Увода*.

Предметът на изследване са теоретико-приложните аспекти при счетоводното отчитане на разходите, начините за разпределение на непреките производствени разходи и на калкулирането на себестойността на продукцията в оризопроизводството.

Целта на дисертационния труд е да се анализират теоретико-приложните аспекти при отчитане на разходите и калкулиране на себестойността на продукцията в оризопроизводството; респ. да се установят основните проблеми и разработят практически препоръки за подобряване на организацията и методите за отчитане на разходите и калкулиране на себестойността.

Съдържанието на разработката се представя удачно посредством текст, фигуративно и таблично изложение на информацията.

От списъка с *Използвана литература* проличава целенасоченост на научното изследване – 158 заглавия на книги и статии, в т.ч. 12 на чужд език и 1 интернет източник. Коректно са цитирани литературните източници, съгласно установените стандарти – APA Style.

2. **Авторефератът** на тема „Теоретико-приложни аспекти при отчитане на разходите и калкулиране на себестойността на продукцията в оризопроизводството“ е в достатъчен обем – 38 стр. и напълно съответства на структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертационния труд. Коректно са приложени *Справка на научните приноси в дисертационния труд*, *Списък на публикациите, свързани с темата на дисертационния труд* и *Декларация за оригиналност на дисертационния труд*.

3. **Публикациите**, свързани с дисертационния труд намират изражение в: 2 научни статии на англ. език в чужбина (1 самостоятелна и 1 в съавторство) и 3 научни доклада от научни и научно-практически конференции в България (2 самостоятелни и 1 в съавторство).

Считам, че представените материали изпълняват изискванията на процедурата по оценяването на докторанта относно присъждането на ОНС „доктор“.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Формулираната от докторанта тема „Теоретико-приложни аспекти при отчитане на разходите и калкулиране на себестойността на продукцията в оризопроизводството“ е **дисертабилна**.

В разработката са обхванати важни проблеми за управлението на разходите при оризопроизводството. В тази връзка изследваната проблематика е **актуална** за теорията и практиката. Въпреки че, докторантът се позовава на достиженията на други автори, неговото отношение към проблематиката е разпознаваемо спрямо тях.

Докторантът демонстрира стремеж за изчерпателност при изследване на отделните проблеми. **Оптималният обем и структурата** на дисертационния труд осигуряват в значителна степен завършеност на изследваните проблеми.

Тезата на дисертационния труд, че създаваната счетоводна информация за разходите и за себестойността в оризопроизводството не е достатъчно детайлна и достоверна за вземане на управленски решения, респ. налице е потребност за оптимизиране отчитането на разходите и калкулирането на себестойността, е **доказана** посредством теоретичен анализ и изследвания в практиката на структури, регистрирани като земеделски производители по Наредба № 3 на Министерството на земеделието и храните, които се занимават с оризопроизводство в областите Пловдив, Пазарджик, Стара Загора и Ямбол.

В своята работа по поставените **задачи** авторът се позовава на приложимите счетоводни стандарти и **актуалната нормативна уредба** в Р България.

Предложеният модел на ABC метода за калкулирането на себестойността на продукцията би подпомогнал земеделските производители, които се занимават с оризопроизводство, да подобрят изчисляването на фактичката себестойност на оризова арпа и да постигнат оптимално разпределение на непреките общопроизводствени разходи.

В хода на решаването на някои от счетоводно-информационните проблеми авторът е извършил анализ на релевантна на изследването информация от счетоводните книги на включените в изследването стопански субекти, провел е интервюта и наблюдения в практиката, които са намерили място в изложението на отделните глави. Таблиците и фигурите, които са представени в разработката, визуализират авторовите идеи и онагледяват адекватно извършените проучвания, обобщения и взаимовръзки в изложението.

Разработването на дисертационния труд се основава на актуални методи и средства на научното изследване в областта на счетоводството.

Дисертационният труд се отличава с висок стил и е разработен задълбочено и обстойно.

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява идентично основните моменти (в съдържателно отношение) на дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Съгласна съм с посочените научни и научно-приложни приноси. Справката от автореферата обективно отразява постиженията на докторанта с научен и практико-приложен характер, както следва:

► Открити са особеностите при счетоводното отчитане на разходите в оризопроизводството. Изяснена е голямата им сложност според мястото на възникване. Формирането на определен тип дейности, определящи необходимостта от извършване на разходи е в зависимост от специфичните особености в технологията на оризопроизводството, свързани с експлоатацията на оризищата, както и със спецификата на получената продукция. Изведена и аргументирана е необходимостта в преките производствени разходи да се включват и разходите за сушене, почистване и сортиране на оризовата арпа.

► Формулирано е предложение да се отдели/включи специален методологичен раздел в СЗСИ с наименование „Ориз“, който да се позиционира като самостоятелна точка или като подточка към т. 3 „Земеделски култури“.

► Обосновано е становището, че фактичeskата себестойност на оризовата арпа, установена по традиционните системи и методи не е надежден инструмент за управление на разходите. Предлага се използването на комбинирани методи за калкулиране на себестойността в оризопроизводството, които съчетават традиционните методи с елементи на Standard Costing. Чрез разработване на технологични карти (ТК) са определени нормативи за преките разходи; при сравняване на фактичeskите разходи с нормативните се осигурява бързина и по-малък разход на труд при калкулирането.

► Идентифицирани са силните и слабите страни на традиционното бюджетиране на разходите в оризопроизводството. Аргументирана е необходимостта от бюджети, базирани на връзката „дейности-разходи“ (Activity-Based Budgeting/ABB) в практиката на стопанства с големи производствени обеми и много непреки разходи.

► Систематизирани са предимствата и недостатъците при използването на съвременните методи на калкулиране на себестойността на продукцията. Разработен е модел за прилагане на ABC метода за калкулирането на себестойността на продукцията в оризопроизводството.

Материалите по защитата включват 5 броя публикации, в т.ч.: 2 научни статии (1 самостоятелна и 1 в съавторство) в чужбина и 3 научни доклада (2 самостоятелни и 1 в съавторство) от участия в конференции в България. С тях докторантът е направил публично достойно основните идеи и научните си достижения в дисертационния труд.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Наред с положителните страни на дисертационния труд си позволявам да посоча и някои страни, подобряването на които считам, би подобрило качествата му:

- В отделни пасажии доминира описателен стил.

Представените критични бележки не намаляват достойнствата на дисертационния труд.

Считам, че докторант Димитър Борисов Янков трябва да продължи бъдещата си научно-приложна дейност в областта на модела за бюджетиране на производствените

разходи на база възвръщаемост и да задълбочи изследванията си по отношение на съвременните методи за калкулиране себестойността на продукцията.

В тази връзка, на защитата биха могли да се коментират следните въпроси:

1. Достатъчно ли са финансовите ресурси на производствените структури в оризопроизводството за прилагане на предлаганите в *Глава трета* съвременни модели за бюджетиране и за калкулиране на себестойността?

2. Авторът да се аргументира има ли кадровото осигуряване в производствените структури от *Приложение 1* необходимите познания за прилагане на съвременните модели или е целесъобразно допълнително обучение.

3. Да се извърши проучване проявяват ли интерес производствените структури в оризопроизводството (например, групата „Арон“ – град Съединение) към използване на предлаганите съвременни методи.

V. Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд на тема: „Теоретико-приложни аспекти при отчитане на разходите и калкулиране на себестойността на продукцията в оризопроизводството“ представлява актуално и задълбочено изследване с ясно открити научни достойнства и приноси. Въз основа на направената количествена и качествена оценка на разработката, изразявам **положително становище и подкрепям** присъждането на образователна и научна степен „доктор“ на Димитър Борисов Янков в професионално направление 3.8 „Икономика“ по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“

град Свищов

16.07.2018 г.

Рецензент: .....

(доц. д-р Галина Чиприянова)